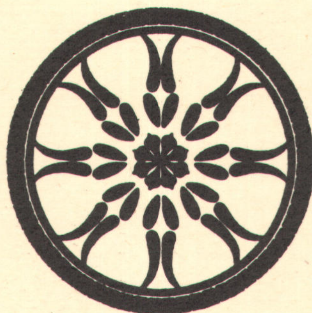


SADDHARMA



de afbeelding van de Buddha-figuur op de titelpagina is een foto van een 18de eeuws Japans beeld.
Deze Buddha heet AMIDA, de Buddha van het oneindige licht, heer van het westerse paradijs, gezeten in de handhouding van meditatie
het beeld bevindt zich in het Leids Volkenkundig Museum
de foto werd gemaakt door Else Madelon Hooykaas

S A D D H A R M A

TIJDSCHRIFT STICHTING NEDERLANDS BOEDDHISTISCH CENTRUM

9e jaargang 4e aflevering december 1976

Redactie-adres: Bornsestraat 61 - Hengelo (O.)
Secretariaat Stichting: Hugo de Grootstraat 52 - Nijmegen
Postgiro: 152 00 22, t.n.v. de penningmeester van de Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum, Hinkeloordseweg 8, Wageningen.
Min. donatie 1976 ƒ 30,--; (echtpaar ƒ 40,--; studerenden ƒ 20,--).

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

B ij e e n k o m s t e n 1 9 7 7

Op 8 november 1977 zal het tien jaar geleden zijn dat de Stichting werd opgericht. Wij hebben het plan dit tweede lustrum te vieren met een weekend dat een bijzonder karakter zal hebben. Nadere mededelingen hierover kunnen thans nog niet worden gedaan.
De voorjaarsbijeenkomst daarentegen zullen wij ditmaal eenvoudig houden, maar hopelijk zeer sfeervol maken. Het ligt in ons voornemen een bijeenkomst van één dag te organiseren, zo mogelijk in "De Werkstee" op landgoed Schovenhorst op de Veluwe. De kosten van deze dag (u neemt zelf brood mee; wij zorgen voor het overige) zullen voor de deelnemers laag zijn: niet boven ƒ 7,50. Er zullen twee inleiders zijn. Bijzonderheden hierover kunnen wij nog niet verstrekken, ook de datum is nog onzeker. Hebt u al een agenda voor 1977, dan kunt u 15 mei daarin alvast reserveren; maar nog wel met een vraagteken. In het maart-nummer zult u de nadere aankondiging vinden.

Rectificatie Bestuurssamenstelling

In het september-nummer hebben wij u geïnformeerd over de samenstelling van het Bestuur. Zeer tot onze spijt is hierbij door een misverstand een dubbele fout ingeslopen. Twee leden van het Algemeen Bestuur werden niet in de lijst opgenomen. Het betreft de heren:
I. den Boer te Wassenaar, en
Prof. Dr. V. Westhoff te Groesbeek.

Minimum donatie 1977

Na ampel overleg hebben wij besloten de minimum donatie voor 1977 niet te verhogen. Aangezien de kosten echter niet ophouden te stijgen, zouden wij een vrijwillige verhoging van de donatie uwerzijds zeer op prijs stellen.

BOEDDHISTISCHE ACTIVITEITEN

Opleiding Meditatie-instructeur

Zoals we reeds eerder schreven zal onder auspiciën van Stichting Universum een opleiding tot meditatie-instructeur worden gegeven. In de vormgeving van deze uitgebreide meditatie-cursus zijn echter enkele wijzigingen aangebracht, terwijl ook de plaats van samenkomst is veranderd.
De cursus zal in Den Haag worden gegeven onder leiding van Erik Bruijn (auteur van "De weg van zazen, inleiding tot Zen-meditatie").
Stichting Universum is werkzaam op levensbeschouwelijk gebied en stelt daarbij de presentatie en praktische beoefening van meditatie en yoga centraal, in een vorm die aangepast is aan de behoeften van de westerse mens en aan ons eigen cultuurpatroon.
De stichting tracht een opleiding tot meditatie-instructeur mogelijk te maken, waardoor dit instructeur-

schap in ons land op verantwoorde wijze kan worden uitgeoefend. Deze cursus is echter ook toegankelijk voor degenen die alleen hun eigen meditatie-beoefening willen verdiepen.

Hoewel de volledige cursus in principe drie jaar duurt kan men elk lesjaar als een zelfstandig geheel beschouwen: men verbindt zich dan ook maar voor een jaar tegelijk.
De voornaamste meditatiesystemen zullen worden behandeld, alsmede de problematiek die zich voordoet bij hun beoefening. Ook zullen de psychologische achtergronden en de fysiologie van de meditatie worden toegelicht.
Het praktische gedeelte zal voornamelijk bestaan uit het beoefenen van de meest fundamentele meditatiemethode, waarbij wordt uitgegaan van het ademhalingsproces.
Deze methode is een bruikbare basis voor alle andere meditatiesystemen. Daarnaast zal er aandacht worden geschonken aan het leren geven van meditatie-instructie en houdingscorrectie.

Degenen die in plaats van een cursusjaar de volledige driejarige opleiding afmaken kunnen op eigen verzoek een beoordeling laten volgen door een commissie, die kan leiden tot erkenning van de kandidaat als meditatie-instructeur. Deze commissie begeleidt tevens de gehele cursus.

Deze opleiding tot meditatie-instructeur kunnen we beschouwen als een bijzonder systematische en uitgebreide meditatiecursus. De lessen zullen op dinsdagavond 11 januari 1977 starten in DEN HAAG. Het lesgeld bedraagt ongeveer ƒ 500,-- per cursusjaar, inclusief 18 % BTW, lesmateriaal in de vorm van brochures, stencils enz. Het eerste cursusjaar omvat tenminste twintig lessen van elk 2½ uur. Deze bestaan gewoonlijk uit een praktisch en een theoretisch gedeelte en zullen in principe tweemaal per maand gegeven worden op een dinsdagavond. De aanvangstijd is half acht.

Belangstellenden voor deze cursus kunnen zich schriftelijk aanmelden bij E. Bruijn, Zocherstraat 63 I te Amsterdam.

Een boeddhistisch Centrum in Vlaanderen

Uit België bereikte ons het bericht dat het Vlaams Boeddhistisch Centrum is opgericht. Het contactadres is de heer E. Verpoest, Blauwe Steenstraat 37, Kontich, B- 2550; tel. 031/573506.
Men heeft het voornemen een eigen contactblad te gaan uitgeven, "De Middenweg". De doelstelling is na verwant aan de onze: het boeddhisme en aanverwante westerse zienswijzenbestuderen, regelmatig bijeenkomsten houden, ook meditatie-bijeenkomsten; voorts in toepassing brengen van de boeddhistische beginselen in het dagelijkse leven en het vertalen van boeddhistische werken. Het is een veelomvattend programma; het verheugt ons bijzonder dat in Europa zich een nieuwe groep op deze basis (en zonder sectarische instelling) heeft gevormd. Wij ontvingen tevens de tekst van een eerste lezing door de heer Verpoest, welke hij in Antwerpen heeft gehouden. Wij hopen dat men in deze geest zal kunnen verdergaan, en spreken tevens graag de hoop uit, dat wij onze vriendschapsbanden met de Belgische donateurs niet zullen verliezen!

Hamtoren Vleuten

Zoals reeds eerder meegedeeld, is de Hamtoren te Vleuten betrokken door de Karma Chöphel Ling stichting. Blijkens mededelingen hebben er al verschillende bijeenkomsten, geleid door lama's, plaatsgehad. Op 27 november is Drs. C.L. Hoog gestart met een cursus Tibetaans van 10 lessen, elke zaterdag van 14.30 - 16.00 uur. De kosten van de gehele cursus bedragen ƒ 75,--.

Interreligio

Er is in ons land een Raad van Religie gevormd, waarin voor het boeddhisme zitting hebben Drs. G.M.D. Ondei (Leiden) en Dr. H.P. Oei Dharma (Amstelveen).

NAJAARSBIJEENKOMST

Enkele kanttekeningen.

Deze keer stond de bijeenkomst in het teken van Tibet en het Tibetaans boeddhisme. Op zaterdagavond gaf Erik Bruijn een verslag van een door hem naar Tibet ondernomen reis. Een "ooggetuigenverslag", wat wel bijzonder is, want afgezien van de spaarzame persoonlijke reiservaringen, zoals die van A. David-Neel (Voyage d'une Parisienne à Lhasa), blijven de verhalen over Tibet toch grotendeels beperkt tot "horen zeggen".

Uiteraard waren er die avond veel schitterende dia's, voorzien van een boeiend commentaar. Hetgeen echter bij mij persoonlijk de diepste indruk heeft achtergelaten, was de uitspraak dat in het bezochte deel van Tibet (Ladak; nu een deel van India) de kloosters die nog streng de hand houden aan de religieuze traditie, relatief gering in aantal zijn, terwijl in nogal wat kloosters de boterlampjes niet meer branden. Natuurlijk, er is de rigoreuze afsnijding van het oude centrum van de religieuze cultuur: Lhasa, dat overigens als zodanig misschien wel helemaal niet meer bestaat. Ook is er de politiek van de Indische machthebbers, die een scheiding teweeg poogt te brengen tussen de vanouds hecht verbonden kunsttraditie en religieuze traditie. Maar ik kan me toch niet aan het gevoel onttrekken dat het niet alleen deze externe factoren zijn, die de achteruitgang in het religieuze leven hebben bewerkstelligd; ik vraag me af, of er ook niet - zoals in een aantal andere oosterse landen - bepaalde interne factoren meespelen. Hoe het ook zij, de impasse waarin het westers christendom geraakt is, blijkt tot op zekere hoogte een pendant te vinden in het verval van de religieuze traditie in bepaalde oosterse landen. Dit sterkt mij eens temeer in de overtuiging dat een ontmoeting tussen beide werelden en hun godsdiensten van essentieel belang is en voor beide zijden een nieuwe impuls zou kunnen betekenen. Hierbij denk ik bepaaldelijk niet aan een vergaarbak van cultuureigen en cultuurvreemde elementen, maar wel aan een open, doch kritische dialoog.

Aan deze enigszins pessimistische overpeinzingen werd echter een volledig halt toegeroepen bij het ontmoeten van Lama Sherab Gyaltsen Amipa, die de volgende dag het programma voor zijn rekening nam. Deze geshe was een dergelijk indrukwekkende persoonlijkheid dat het feit dat hij bij zijn lezingen nauwelijks te verstaan was een volkomen ondergeschikte rol speelde. Overigens moet hierbij opgemerkt worden dat Erik Bruijn voor een voortreffelijke simultane vertaling zorg droeg.

In de vroege ochtend, toen de geshe de meditatie inleidde, kon men getuige zijn van de indringende kracht die er van het gereciteerde woord kan uitgaan. De half gezongen, half gesproken, steeds weer herhaalde tekst als ondersteuning van een ritueel is een oeroud gegeven, en het is bijzonder fascinerend om te zien hoe er o.a. in het Tibetaans boeddhisme naast ingewikkelde filosofische en deels psychologische stelsels dan ineens het monotone reciteren van teksten staat, waarvan mijns inziens een net zo indringende en doorbrekende kracht kan uitgaan als van welke filosofische spitsvondigheid dan ook.

In de late namiddag werd er een film gedraaid over Tibet, die beelden liet zien waarvan ik aanneem dat ze slechts zelden door westerlingen aanschouwd zijn. Voor zover ik begreep was het een film van Amerikaanse makelij en ik heb de indruk dat indien er een Tibetaan achter de camera gestaan zou hebben, de film er anders uitgezien zou hebben; waarschijnlijk zou de nadruk wat minder gelegd zijn op kleurrijke en spectaculaire zaken.

Tenslotte moet het me toch nog van het hart dat hoe boeiend en sfeervol het week-end ook was, er bij mij persoonlijk een zekere onwennigheid bleeft bestaan. Ik betrapte me voortdurend op een nogal intellectualistische benadering, terwijl een echte betrokkenheid t.g.v. een herkennen grotendeels achterwege bleef. Misschien is dat ook niet zo vreemd voor iemand die geboren is in dat gebied met de "brede rivieren" en het "oneindig laagland", en met een cultureel erfgoed dat toch wel sterk afwijkt van dat van Tibet.

M. Schouten.

SAMENVATTING LEZING LAMA AMIPA

Tijdens onze herfstbijeenkomst in "Hydepark" te Driebergen hield de Tibetaanse lama Sherab Gyaltsen Amipa (S'es-rab rgyal-mts'an ā-mi-pa) een boeiende lezing over enkele aspecten van het Vajrayâna boeddhisme.
Deze lezing werd gevolgd door een uiteenzetting over de meditatie op de kwaliteit van mededogen, zoals deze belichaamd wordt in de figuur van de Bodhisattva Avalokiteshvara.
Lama Amipa, die behalve meditatieleraar ook schriftgeleerde (geshe) is, legde vooral de nadruk op de behoefte aan religie in ons dagelijks leven. Aangezien vreugde en verdriet hun oorsprong vinden in de menselijke geest is het van belang om de geest door middel van een geestelijke training of religieuze discipline onder contrôle te krijgen.
Aangezien ons bestaan getekend wordt door lijden dat voortkomt uit innerlijke verwarring en onevenwichtigheid doet de behoefte aan religie in ons dagelijks leven zich voortdurend voelen.
Lama Amipa wees er op dat het geluk dat voortkomt uit materiële welvaart maar vluchtig en tijdelijk van aard is. Ondanks de geweldige mogelijkheden op materieel gebied door de ontwikkeling van wetenschap en techniek, blijven duurzaam geluk en innerlijke gemoedsrust dingen die hun oorsprong vinden in de geest. Vreugde en verdriet worden niet zozeer voortgebracht door onze omgeving, door de dingen buiten ons, maar doen zich vooral voor onder invloed van allerlei innerlijke factoren.
Als de innerlijke weerklank ontbreekt zijn zelfs de sterkste uitwendige prikkels niet in staat om vreugde of pijn te verwekken.
Deze innerlijke factoren zijn min of meer de gevolgen van indrukken die in de geest zijn nagebleven door handelingen die we in het verleden hebben verricht. Wanneer deze 'karmische formaties' in aanraking komen met uitwendige factoren ervaren we opnieuw vreugde of verdriet. Zodra een uitwendige prikkel optreedt zal de geest opnieuw lijden onder de gevolgen van de handelingen uit het verleden.
De behoefte aan religie ontstaat uit het verlangen een eind te maken aan al het lijden. Het onder contrôle

krijgen van de geest is echter niet alleen van belang voor ons huidige bestaan maar ook voor ons toekomstig leven. Volgens de boeddhistische leer bestaat er een causaal verband tussen dit en een later leven. Hoewel de aard van oorzaak en gevolg verschillend kan zijn, is er toch sprake van een bepaald onderling verband. Het menselijk lichaam kan bijvoorbeeld worden waargenomen, het heeft vorm en kleur en zijn onmiddellijke bron of oorzaak moet daarom ook deze eigenschappen hebben. Aangezien de geest niet stoffelijk maar vormloos is, moet zijn onmiddellijke bron of oorzaak ook vormloos zijn.
De geshe vervolgde met een vergelijking van de Dalai Lama, die in dit verband opmerkt dat op analoge wijze de eigenschappen van de zaden van geneeskrachtige planten geneesmiddelen voortbrengen en de zaden van giftige planten vergiften.
Hoewel ze in sommige regionen van het bestaan alleen maar 'geest' (Eng.: mind) zijn bezitten de meeste wezens een stoffelijk lichaam. Aangezien iets niet zomaar uit het niets ontstaat moeten geest en lichaam beide onmiddellijke bronnen hebben. Op het ogenblik van de conceptie worden geest en lichaam gevormd en beginnen ze beide te functioneren. De direct aanwijsbare bron van een lichaam is dat van de ouders. Aangezien stoffelijke materie geen vormloze geest kan voortbrengen moet de onmiddellijke bron daarvan daarom een geest zijn die al bestond voordat de conceptie plaatsvond, of beter nog, een voortzetting zijn van een geest die reeds bestond.
Volgens de lama is dit het bwijs dat er een vorig leven heeft bestaan. Talloze verhalen van kinderen en volwassenen die zeggen zich hun vorige leven te herinneren vormen een aanwijzing in deze richting. Hieruit wordt de conclusie getrokken dat er een vroeger leven is geweest en dat er ook een toekomstig leven zal zijn.

Als het geloof in een later leven wordt aanvaard, wordt het volgen van een geestelijke training of het zich onderwerpen aan een religieuze discipline ter voorbereiding van een later leven of voortbestaan een noodzaak, die door geen enkele andere kan worden vervangen.

Evenals een bepaalde ziekte in de wereld volgens verschillende medische methoden wordt behandeld, zo zijn er ook talloze religies om geluk te brengen. Door verschillende verkondigers zijn op verschillende tijdstippen op verschillende manieren verschillende leerstelsels gepredikt. Hun doel is echter over het algemeen hetzelfde. Een van deze religies is het boeddhisme, dat de volledige verlichting en totale bevrijding van allen nastreeft.

Lama Amipa wees er op dat het voor de boeddhist van belang is om gemotiveerd te blijven en de gedachten aan de verlichting in zichzelf levend te houden door regelmatige meditatie op Bodhi-citta.

Hij noemde drie factoren die dikwijls een rol spelen bij de motivatie van de leerling op het geestelijke pad, om zijn toevlucht te nemen tot de Drie Juwelen: de Boeddha, de Dharma en de Sangha.

Allereerst speelt onze angst daarbij een rol, de angst voor het lijden dat het leven voortdurend overschaduwt. In de tweede plaats vertrouwen, het vertrouwen in onze eigen natuur (sjûnyatâ) en in de mogelijkheid die te verwezenlijken. Als derde beweegreden om boeddhist te worden ofwel 'toevlucht' tot de Drie Juwelen te nemen noemde de geshe mededogen, het mededogen met al wat leeft. Deze laatste factor staat centraal in het Mahâyâna boeddhisme.

Ndat hij uitvoerig was ingegaan op het wezen van Bodhi-citta, gaf de geshe een nadere uiteenzetting van de visualisatie van de Bodhisattva Avalokiteshvara.

Deze meditatie-oefening maakte de ontmoeting met lama Amipa tot een bijzonder gebeuren dat zeer de moeite waard was.

E.B.

HET BOEDDHISME EN DE UPANISJADS

De grote vernieuwende denkbeelden die de geschiedenis der filosofie markeren, werden immer door degenen die ze oorspronkelijk voorstonden, uitnemend geformuleerd. Ook als de denkbeelden zelf al eeuwenlang gemeengoed zijn geworden, blijft de zuiverheid of dichterlijkheid van zegging door de mens die ze 't eerst uitsprak, een bron van genot. Nu is dit, waar het immers om grote denkbeelden gaat, ook wel vanzelfsprekend. De vorm die aan een gedachte wordt gegeven, is immers niet alleen belangrijk om wille van de duidelijkheid, precisie of andere esthetische eigenschappen. De vorm is tegelijk de gedachte zelf; denken bestaat in taal.

Tot de grote wijsgerige èn literaire meesterwerken die het Oosten ons heeft geschonken, behoren enkele der Upanisjads, de boeken waarvan Schopenhauer heeft gezegd: Ze zijn mijn troost geweest bij mijn leven, ze zullen mijn troost zijn bij mijn sterven.

De Upanisjads zijn ontstaan in India, volgens een grove schatting tussen de 9e en 3e eeuw voor onze tijdrekening. Het zijn nevenboeken van de Veda's, die van oudere datum zijn en tevens de oudste Indoeuropese literatuur die wij hebben. Zo behoren de Upanisjads tot de basisliteratuur van het brahmanisme (het hindoeïsme is van jongere datum; over hindoeïsme spreken we eerst als de magische krachten van het oude geloof duidelijk gepersonifieerde goden zijn geworden; hindoeïsme is een volksgodsdienst; brahmanisme neigt naar filosofie). Oorspronkelijk waren de Upanisjads toegevoegd aan de zg. "woudboeken", boeken waar men uitsluitend "in het woud" in het geheim over sprak en mediteerde; de naam Upanisjads duidt op mediterend terneer zitten.

In deze geschriften is "brahman" het heilige woord, verwijzend naar het mysterie boven zijn en niet-zijn, datgene waarvan gezegd is: Brahman ademt in, en de wereld vergaat; Brahman ademt uit en de wereld ontstaat- en: Brahman is als een zwaan die zwemt met één poot opgetrokken boven het water,-één deel van Brahman's wezen is in de tijdsstroom, één deel in het eeuwige.

Tot dezelfde hoogten wordt in de Upanisjads de âtman verheven, het Zelf der mensen, hun ware wezen, dat aan Brah-

man toebehoort en er identiek aan is. In vroegere tijden had men zich van de âtman een nogal primitieve en erg concrete voorstelling gemaakt. Zelfs stelde men de âtman wel voor als een duimgroot mannetje dat in het hart zetelt. In de Upanisjads echter krijgt de âtman geheel het karakter van een mysterie - het wordt adem, bewustzijn, wereldziel. Met schroom benadert men het onzegbare via ontkenningen, de âtman is "niet zo, niet zo", niet dit, niet dat is Brahman, zijn naam is "neen, neen!" "Wanneer iemand van hier gaat, mijn kind, gaat de stem in het verstand, het verstand in de levensadem, de levensadem in de gloed, de gloed in het hoogste Wezen. Wat dat ijle is, dat heeft de ganse wereld als haar ziel. Dat is werkelijkheid. Dat is de âtman. Dat zijt gij (tat tvam asi), o Sjvetaketu." Zó luiden de beroemde regels in de Chândogya Upanisjad.
Een andere gedachte die men in de oudere Upanisjads al vindt uitgedrukt, is de idee dat de wereld verstrikt zou zijn in kâma, begeerte. En nog andere sleutelbegrippen van het latere Indische denken duiken hier op: die van karma en wedergeboorte. De grootste denker die in deze boeken aan het woord komt, een profetische, half-mythische figuur, is Yâjnjavalkya, die zegt: "Waar men tweeheid ziet, hoort, denkt, kent men. Niet waar eenheid is, - daarom is er geen bewustzijn na de dood." Als hem gevraagd wordt waar de mens zelf blijft na de dood, doet hij gewichtig, wat hij gaat antwoorden is diep geheim ("Sagt es niemand, nur dem Weisen", is gebod in het oude India): "van de daad (karman) spraken zij"... "Goed wordt men door goede daden, slecht door slechte". En: "Begeren is het waaruit de mens bestaat".

In hoeverre de Boeddha door deze denkstromingen beïnvloed is, is nog een omstreden zaak. Geografisch zijn de Upanisjads en het boeddhisme in India op verschillende bodem ontstaan; het is dan ook zeer goed mogelijk dat de Boeddha er niet mee in contact is gekomen, ook al omdat men goeddeels afhankelijk was van mondelinge overlevering.
Zeker is het onwaarschijnlijk dat de Boeddha het begrip Brahman in deze betekenis gekend heeft. In de boeddhistische teksten komt Brahmâ voor als een dicht

bij de mensen staande god, zelf met de natuur van het geschapene. Er is in deze god geen spoor van verwantschap met Brahman als oertrilling, wereldschoot.
Maar dan kan ook de uitspraak dat brahman en âtman identiek zijn, de Boeddha niet bekend zijn geweest. Wel moeten in zijn streek, en ook in zijn tijd (de oudere Upanisjads zijn wel van vroegere datum), dezelfde gespreksthema's overheerst hebben. Immers, ook de Boeddha valt het âtman-begrip van zijn tijdgenoten aan, en gaat nog verder in negatie dan het "neen, neen" der Upanisjads. Hij zegt kort en goed: de âtman is niet te vinden. Dat zijn optreden later valt is duidelijk, reeds Oldenberg ("Die Lehre der Upanishaden und die Anfänge des Buddhismus") heeft daarop gewezen.
In de Upanisjads wordt ons een samenleving van koeherders en eenvoudige landbouwers getekend, de maatschappij in de dagen van de Boeddha echter is veel gecompliceerder en meer verstedelijkt. Ook zijn leer is geëvolueerder en geen geheimleer meer. Er is meer scepsis en meer rationalisme. In een souvereine vrijheid, zegt Oldenberg, heeft de Boeddha het verleden beheerst en achter zich gelaten, en een leer verkondigd waarin alles op zijn plaats is gesteld, en die India ontsloten heeft voor de wereld.
Niettemin, veel zaken waar de Boeddha over sprak, hebben in die eeuwen op het Indische continent "in de lucht gezeten". In de Upanisjads ligt zelfs menig tekstdeel vlak tegen het boeddhisme aan. We hebben al opgemerkt dat de Boeddha in zijn âtman-opvattingen nog meer het negatieve apsect accentueert. Toch komt de opvatting van de âtman als iets onkenbaars en iets oneindigs, zoals we aantreffen in de Upanisjads, heel dicht bij de boeddhistische opvatting en beide opvattingen zijn te beschouwen als correctie op de in die tijden gebruikelijke ideeën. Maar uiteindelijk zijn, of lijken, de zienswijzen van de Boeddha en van de schrijvers van de Upanisjads elkaars tegengestelde: in plaats van "onvindbaar" is de âtman voor de laatsten het enig ware.
Het verschil ligt vooral hierin dat de Boeddha de dingen onderzoekt vanuit de analyse van de persoon en de wereld, terwijl in de Upanisjads het accent ligt op gene zijde en de mystieke identificatie. Niet dat in het

boeddhisme mystiek ontbreekt, meditatie is ook hier een techniek om mystieke ervaring te bereiken; ze komt echter niet met zoveel woorden ter sprake, behalve in enkele extatische vergelijkingen (zoals van het wezen van de Boeddha met de oceaan, of met de ontelbaarheid der zandkorrels langs de oevers van de Ganges).
De vedânta, de latere Indische filosofie die steunt op de Upanisjads, zal vooral bij deze mystieke identificatie aansluiten en een idealistische filosofie ontwikkelen. Deze toont dan zoveel overeenkomst met die van het boeddhistische mahâyâna (dat van de andere zijde deze visie zal benaderen), dat het voor de massa der leke-gelovigen in het oude India een verwarrende situatie wordt.

Tonny K.-Sch.

VIERDUIZEND JAREN VLIEGENSVLUG

In de Rigveda, een der drie veda's (een vierde is apocrief), die de oudste Indoeuropese geschriften zijn, ontstaan in India misschien al vanaf 1500-1200 v. Chr., staat een beroemde scheppingshymne, met de regels: "Niet was het Niet-zijnde noch was het Zijnde toen /......./ Waaruit deze schepping geworden is, of Hij haar gemaakt heeft of niet,/Die over haar waakt in de hoogste hemel/ Hij weet het, - of misschien weet ook Hij het niet....?"

Vanaf deze hymne, met zijn diepe huiver tegenover het scheppingswonder, loopt een rechte lijn - langs generatie na generatia bezeten filosoferende priesters die allen behoorden tot de brahmaanse kaste zodat hun erfelijke eigenschappen èn erfelijk ambt geheel en al hierop werden toegespitst - eerst naar het "neen, neen!", "niet dit, niet dit!" waarin Yâjnjavalkya in de Upanisjads zich uitspreekt over het onbegrijpelijke; en ten slotte naar de Boeddha, die zegt, geen synthese zoekend,

maar verwijzend naar een onbeschrijfbare werkelijkheid: Het is dit niet en dat niet, het is niet zus of nietzo, geen nihilisme, geen eternalisme, geen Zijn, geen Niet-zijn, - de Weg, alleen zichtbaar voor het Oog der Wijsheid, ligt tussen deze uitersten in...

Het is of de Boeddha, "zonder zich ooit op te dringen, alleen in een laten uitstromen van bovenwereldse rust" zoals Oldenberg zegt, tot ons spreekt vanuit een andere wereld, waarvan hij de geheime toegang gevonden had, en vanwaaruit hij ónze wereld geheel overzag en begreep.

Bijna tweeduizend jaar nadat Boeddha's woorden te schrift zijn gesteld, dringen wij van een andere kant uit, nl. van de kant der wetenschappen, dieper en dieper door in raadselachtige gebieden. Zeker is dat verder dan de Boeddha de mensen in het begrijpen van de wereld nog niet gevorderd zijn. Maar misschien is wel het ogenblik nabij waarop wij aan zijn Leer, zijn Dharma, kunnen aanhaken, en zonder te breken met dit verre verleden kunnen verdergaan.

Het symbool van de Dharma was van oudsher het Wiel. Misschien maakte het in die tijd nog deel uit van het levensgevoel der mensen, dat de beschaving begonnen was met de uitvinding van het wiel. In elk geval drukt het Wiel van de Dharma de effectiviteit van de Leer uit, het is een symbool van haar werkzaamheid en doeltreffendheid; toen de Boeddha het Rad van de Leer in werking stelde, verwezenlijkte hij haar en maakte haar universeel bekend.

Het is mogelijk te kiezen voor een cultuurpessimisme en te menen dat alles wat eeuwen "beschaving" ons brachten, ons in versnellend tempo naar de ondergang drijft. Het valt ook zeker niet te ontkennen dat onze zogenaamde civilisatie dreigende en naargeestige kanten heeft. Maar ook veel zegeningen; en hoe de voortgang in zijn totaliteit te waarderen is, is voor ons, na maar twee- tot vierduizend jaar, even moeilijk vast te stellen als voor de geoloog de door hun traagheid onmerkbare verschuivingen in oceanen of bergen.

De uitvinding van het Wiel moet eens een grote verruiming van communicatie hebben gebracht; het was zeker de eerste uitvindig die mede een ideële waarde had. Laten wij dankbaar zijn, dat in onze tijd de communi-

catiemiddelen zo snel en massaal universele contacten mogelijk maken, dat wij een der grootste mensen die ooit op de aarde verbleven heeft, in de geest kunnen ontmoeten, zijn Dharma bestuderen, en bekend maken onder onze tijdgenoten.

Tonny K.-Sch.

TWEE GEBOORTEVERHALEN

DE KRAANVOGEL EN DE KREEFT

Het hier volgende verhaal uit de Pâlicanon is een jâtaka, een "geboorteverhaal" over een der vroegere levens van de Boeddha (toen deze nog de Bodhisatta was), zoals gebruikelijk voorafgegaan door een tekstdeel waarin de omstandigheden die tot de vertelling aanleiding gaven, worden meegedeeld. Wij geven hier alleen het verhaal zelf.

Eens werd de Bodhisatta in een woud geboren als een boomgod, in een boom bij een lotosvijver.
Toen was er op een keer in een andere, nogal kleine vijver - het was een tijd van droogte - weinig water en daar waren veel vissen. En toen dacht een kraanvogel, die vissen ziende, bij zichzelf: "Ik zal deze vissen beetnemen en ze verslinden". En hij ging erheen en ging in gepeins op de oever zitten. En de vissen kregen hem in de gaten en vroegen: "Waaraan zit je te denken, waarde heer?"
"Ik zit aan jullie te denken."
"Waarom aan ons, vadertje?"
"In deze vijver is weinig water en weinig voedsel en er heerst een grote droogte. Zo zit ik aan jullie te denken, me afvragende wat jullie vissen nu toch wel moeten

doen."
"En wat dan wel, vadertje?"
"Als jullie naar mij wilden luisteren, zou ik jullie een voor een in mijn snavel nemen en jullie naar die grote vijver brengen die overdekt is met lotosbloemen in vijf kleuren, en je daarin loslaten."
"Vadertje, van het begin der wereld is er nog geen kraanvogel geweest die zich bekommerde om vissen, jij wilt ons een voor een verslinden."
"Ik ga jullie, als jullie je aan mij toevertrouwt, niet opeten! Maar als jullie niet op m'n woord geloofd dat de vijver echt bestaat, stuur dan één vis met me mee om de vijver te zien."
En de vissen, hem nu geloof schenkende, zagen een grote water-schildpad en overlegden dat deze zich zowel te land als te water kon redden. "Ga met hem" zeiden ze. En hij nam hem op, bracht hem naar de vijver en liet hem los. En toen hij de hele vijver bekeken had, bracht hij hem terug en liet hem los in tegenwoordigheid van de vissen. En hij zong de vissen de lof van de gesteldheid van de vijver. En zij, zijn verhaal aanhorend, raakten vol verlangen erheen te gaan. "Het is goed vadertje" zeiden zij, "Neem ons en ga erheen."
En de kraanvogel nam als eerste die waterschildpad en bracht hem naar de oever van de vijver. En toen hij de vijver had laten zien, streek hij neer in de boom die daar aan de oever stond. Hij smeet de schildpad op een vork van takken en doorboorde hem met z'n snavel. Toen hij hem zover had dat hij de geest had gegeven, vrat hij zijn vlees en liet de beenderen vallen aan de voet van de boom. Hij vloog terug en zei: "Die vis heb ik losgelaten, wie volgt." En op die manier de een na de ander te pakken krijgend vrat hij alle vissen op. Tot hij, weeromkomend, niet één vis meer zag. Alleen een kreeft was nog overgebleven. En de kraanvogel, begerig om ook hem te verslinden zei: "Meneer Kreeft, alle vissen zijn door mij meegenomen en losgelaten in de grote vijver, die overdekt is met lotosbloemen. Kom, laat ik jou ook erheen brengen."
"Hoe houd je me dan vast?"
"Met m'n snavel."

"Maar als je zo met me wegvliegt, zul je me laten vallen, ik bedank ervoor met je mee te gaan."
"Wees niet bang, ik zal je goed vasthouden."
Maar de kreeft dacht: "Ik geloof er niets van dat hij de vissen heeft losgelaten in de vijver waar hij ze heeft heengebracht. Als hij mij er echter zal loslaten dan is dat een goed ding, maar als hij het niet doet, zal ik hem de keel afknijpen en hem doden." Daarop zei hij tot hem: "M'n beste kraanvogel, al heb je me nog zo goed beetgepakt, je zult me niet kunnen vasthouden, maar ik-zelf kan goed iets vasthouden. Als ik mijn schaar stevig om jouw keel mag slaan, zal ik met je meegaan."
En de kraanvogel, die niet in de gaten had dat hij hem om de tuin wilde leiden, stemde toe. En de kreeft klemde z'n scharen om z'n keel als een nijptang en zei hem te vertrekken. En hij bracht hem naar de vijver, liet hem deze zien en vloog door naar de boom. En de kreeft zei: "Oompje, hier is de vijver, maar jij voert me hiervandaan." Waarop de kraanvogel: "Een lief oompje ben ik en jij een heel dierbaar neefje. Je gebiedt maar, dat ik je moet opnemen en met je rondzwerven en je slaaf ben, maar je hebt toch ogen, dacht ik. Kijk dan eens naar die hoop graten aan de voet van de boom! Zoals al die vissen door mij zijn opgeslokt, zo zal ik ook jou verslinden." En de kreeft zei: "Deze vissen zijn opgegeten door hun eigen dwaasheid. Ik echter zal je niet tot voedsel strekken noch dat ellendig einde vinden, want jij was zo stom niet dóór te hebben dat ik een list gebruikte. Stervende zullen we beiden sterven. Ik zal je kop afnijpen en ter aarde werpen." En met die woorden schroefde hij met z'n scharen zijn keel toe als met een tang. En de kraanvogel, met open bek en de tranen uit z'n ogen stromend, in doodsangst, smeekte: "Mijn heer en meester, ik zal u niet opeten, schenk mij het leven."
"Als je neervliegt en mij in de vijver loslaat."
En hij keerde terug, daalde neer naar de vijver en zette de kreeft op de oever, in de modder. En de kreeft sneed zijn keel af alsof hij met z'n schaar een lotosstengel deed knappen, en zocht het water op. En de godheid die in de boom woonde en deze gedenkwaardige gebeurtenis gezien had, schonk de kreeft bijval. Hij deed het woud ruisen, toen hij met lieflijke stem deze versregels sprak:

Niet te zeer heeft de listige voordeel van zijn list,-
Zoals de in bedrog bedreven kraanvogel ondervond door
de kreeft.

(Jâtaka 38; vertaald uit het Pâli).

EEN KONING DER APEN

Het "geboorteverhaal" uit de Pâlicanon waarvan thans nog hieronder de vertaling volgt, is een pretentieloze anekdote. Het is een van die verhaaltjes waaruit blijkt hoe hoog vernuft en het vermogen adrem en effectief te reageren als men in een netelige positie is geraakt, gewaardeerd werden. Wereldvreemd was het boeddhisme nooit!

Oudtijds, toen in Benares Brahmadatta op de troon zat, werd de Bodhisatta wedergeboren als het jong van een aap. Hij groeide op. Hij werd zo groot als een veulen en zeer krachtig. Toen hij voor zichzelf kon zorgen woonde hij aan de oever van een rivier.
In het midden van die rivier lag een eiland met velerlei mango- en broodvruchtenbomen, waarvan de takken beladen waren met rijpe vruchten. De Bodhisatta, die zo sterk als een olifant was, sprong op van de oever en kwam neer op een rotsplateautje dat midden in de rivier aan deze zijde van het eiland lag. Vandaaraf nam hij nog een sprong en belandde op het eiland. Daar at hij van de verschillende vruchten en 's avonds keerde hij op dezelfde manier terug naar zijn woonplaats. De volgende dag deed hij weer net zo. Op deze manier had hij daar z'n leven ingericht.
In die tijd echter woonde er in de rivier een krokodil met z'n wijfje. En dat wijfje, dat keer op keer de Bodhisatta zag komen, kreeg het smachtende verlangen van een drachtig wijf naar het hartevlees van de Bodhisatta en ze zei tegen de krokodil: "Ik heb vreselijke trek, m'n waarde, om het hart van die koning der apen te eten". En de krokodil zei: "O.K., ik zal hem verschalken. Vandaag nog vang ik hem, als hij terugkeert van het eiland". En hij ging op weg en ging op het rotsblok liggen. En de Bodhisatta zwierf die dag rond

en toen de avond viel, keek hij vanaf het eiland naar het rotsblok en dacht: "Die steen lijkt hoger geworden, hoe komt dat?" Hij nam de stand van het water en de hoogte van de steen goed op en besloot: "Vandaag is het water van de rivier noch gevallen noch gestegen en toch ziet die steen er groter uit. Misschien ligt er wel een krokodil om mij te vangen. Ik zal het maar eens onderzoeken." Nadat hij dit had vastgesteld deed hij alsof hij een gesprek met de steen aanknoopte, zeggende: "Meneer Steen!", en toen er geen antwoord kwam riep hij weer, tot driemaal toe: "Steen!" Maar de steen zal geen weerwoord geven. De aap echter zei opnieuw tegen hem: "Waarom, meneer Steen, geef je me vandaag geen antwoord?" En de krokodil dacht: "Zeker gaf deze steen op andere dagen wel antwoord aan de koning der apen, nu zal ik hem maar antwoord geven." En hij zei: "Wat is er, waarde koning der apen?" - "Wie ben jij?" vroeg de ander. "Ik ben een krokodil." - "En waarom ben je hier komen liggen?" - "Omdat ik trek heb in je hartevlees." - De Bodhisatta dacht, "Een andere weg is er niet, ik zal ditmaal die krokodil moeten bedriegen." En daarop zei hij tegen hem: "Beste krokodil, ik geef me aan je gewonnen. Sper je bek maar open, dan krijg je me te pakken als ik bij je ben." Want als krokodillen hun bek openen, sluiten hun ogen zich. En hij, zonder het foefje in de gaten te hebben, sperde de bek open. En toen sloten z'n ogen zich. Zo lag hij daar met open bek en dichte ogen. En de Bodhisatta zag hoe het er voorstond, hij sprong op van het eiland, kwam neer op de kop van de krokodil en vandaar weer opspringend, flitsend als een bliksemschicht, stond hij op de andere oever. En de krokodil, toen hij dit ongelooflijke bemerkte, dacht: "De koning onder de apen heeft iets kolossaals gedaan!"

Zoals gebruikelijk, volgt in de tekst nog een makke morele les die uit het gebeurde wordt getrokken, plus een verklaring van de Boeddha waardoor het verhaal aan de actuele omstandigheden wordt gerelateerd. Hijzelf was uiteraard de aap; en de krokodil is Devadatta, de Judas van het boeddhisme.

(Jâtaka 57)

B O E K E N

Wij geven u de titels van enkele Engelstalige boeken over boeddhisme, die onlangs verschenen zijn:
David Brandon, Zen in the Art of Helping. Brandon constateert dat veel van wat doorgaat voor altruïstisch hulp bieden, in feite op een soort egotisme berust. Hij onderzoekt hoe dit veranderen kan, indien wij het hulp-bieden benaderen vanuit het Zen-perspectief. (£ 3,50, paper £ 1,75).

Detlef I. Lauf, Tibetan Sacred Art, The Heritage of Tantra. Dr. Lauf is docent aan het C.G. Jung Instituut in Zürich. Hij toont ons in dit boek een prachtige collectie Tibetaanse kunst. De begeleidende tekst expliceert de religieuze symbolen. Zoals bekend zijn schilderkunstige afbeeldingen in het tantrische boeddhisme de sleutel tot de meditatieve praktijk. (Shambhala-publikatie. £ 24,--; 86 kleurreproduktie s).

Tenslotte twee boekuitgaven van de werldberoemde tibetoloog Herbert V. Guenther;
Treasures on the Tibetan Middle Way (£ 2,95) en
The Tantric View of Life. (£ 2,80, gebonden £ 5,50. 16 illustraties).
Beide boeken geven ongetwijfeld een diepgaande studie van het Tibetaanse boeddhisme.

TIJDSCHRIFTEN

Wij ontvingen afleveringen van twee tijdschriften in Taiwan: Bodhedrum en The China Buddhist Monthly. Aangezien beide tijdschriften geheel, of vrijwel geheel in Chinese karakters worden uitgegeven, kan uw redactie hier niets mee uitrichten. Mochten er onder u sinologen zijn met belangstelling voor deze geschriften, neemt u dan contact met ons op? (adres zie pag. 1).

The Wheel of Dhamma is een goed verzorgd geschrift van 60 pagina's dat de Buddharama Tempel, thans drie jaar bestaande, het licht deed zien. Er is een algemene inleiding tot het boeddhisme opgenomen en voorts zijn er bijdragen in drie talen, Nederlands, Engels en Thais.

SADDHARMA

is een uitgave van de Stichting Nederlands Buddhistisch Centrum

de Stichting werd opgericht op 8 november 1967

haar doelstelling is:
de studie van de beginselen van het buddhisme te bevorderen en de praktische toepassing van deze beginselen aan te moedigen

de Stichting is geen religieus genootschap maar wil helpen diegenen te verenigen – welke levensovertuiging of geloof zij ook aanhangen – die op enigerlei wijze in het buddhisme belang stellen of zich daarbij betrokken voelen

iedereen, ook organisaties of instellingen, kunnen als begunstiger aan de Stichting steun verlenen

het contact-adres van de Stichting is dat van de redactie van Saddharma; dit adres is op de eerste bladzijde van dit tijdschrift vermeld

begunstigers ontvangen regelmatig, tenminste vijf maal per jaar, de afleveringen van Saddharma
zij hebben tevens het recht deel te nemen aan de landelijke bijeenkomsten, die een- of tweemaal per jaar gehouden worden

